

White Collar Crime

כניסתו לתוקף של חוק המידע הפלילי ותקנת השבים

"אין לנעול את הדלת מפני השבים באמת ובתמים" [כבוד השופט קיסטר, על"ע 1/68 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה, פד"י כב(1) 673 (1968)].

ביום 12.7.2022 נכנס לתוקפו חוק המידע הפלילי ותקנת השבים, התשע"ט-2019, אשר מבטל את חוק המרשם הפלילי הקיים וקובע שורה ארוכה של הסדרים ושינויים הנוגעים לאופן הרישום הפלילי, תקופות התיישנות ומחיקה והאופן שבו ניתן לברר מידע פלילי אודות אדם. החוק משנה מההסדר הקיים במספר היבטים ובהם – סוג המידע שנמסר והיקפו, הגישה לרישום המשטרתי והפלילי, תקופות הזמן שבהן יימסר מידע ועוד.

מטרת החוק היא להביא לאיזון מיטבי בין האינטרס הציבורי שבקיום מאגר מידע פלילי לצורך שמירה על שלום הציבור ובטחונו, לבין "תקנת השבים" – אינטרס השיקום והצורך לאפשר לבעלי רישום פלילי השתלבות מחודשת בחברה ובשוק העבודה.

להלן נביא מספר חידושים עיקריים בחוק:

חיסיון המידע הפלילי

החוק קובע כי מידע פלילי (מידע שנכלל במרשם הפלילי ו/או המשטרתי) הינו חסוי ויימסר רק בהתאם להוראות החוק. על מנת להגן על זליגת המידע לידי מי שאיננו רשאי לקבלו, החוק אוסר במפורש על דרישת תצהיר, הצהרה או שאלון בכתב אודות עברו הפלילי של אדם, מבהיר כי אדם אינו חייב לגלות מידע פלילי על עצמו ביחס לפרטי רישום שהתיישנו או נמחקו, ואף כולל סעיפים עונשיים שונים למי שמעביר מידע פלילי שלא כדיון. זאת, גם אם נשוא המידע הסכים למסירתו. כך למשל, גוף או מעסיק שהביא בחשבון במסגרת שיקוליו בקבלת החלטה מידע פלילי שהוא אינו זכאי לקבלו, חשוף לעונש מאסר של שנה.

החוק קובע מי הם הגופים אשר תהיה להם אפשרות לקבל מידע מהמרשמים, בין אם באופן ישיר דוגמת שירות הביטחון הכללי, ובין אם באמצעות קבלתו מהמשטרה – כגון גופים שהמידע הפלילי נדרש להם לשם אינטרס ציבורי חיוני. כך לדוגמה: פקידי שומה, חוקרי רשות ניירות ערך, נגיד בנק ישראל, הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ועוד. אדם יכול לבקש שיימסר מידע פלילי אודותיו לגוף כלשהו במדינה זרה באמצעות משרד החוץ או קונסוליה, למשל לצורך הוצאת ויזה, רישיונות והשתתפות במכרזים.

מגבלות על עיון במרשם הפלילי

המרשם הפלילי כולל, בין היתר, פירוט הרשעות והעונשים שהוטלו בשל פשעים ועונות וכן צווים בדבר התחייבות להימנע מעבירה. המרשם לרוב איננו כולל עבירות קנס, עבירות מנהליות ועבירות תעבורה (אשר ייכללו במרשם ייעודי).

זכותו של כל אדם לעיין במידע הפלילי אודותיו נותרה בעינה, אך עם כניסתו של החוק לתוקף, לא ניתן עוד יהיה לקבל העתק מגיליון מידע פלילי ("תעודת יושר"), אלא העיון יתבצע רק בדרך של הצגת המידע הפלילי למבקש על גבי צג מחשב בתחנת המשטרה, ללא שניתן יהיה להדפיסו או לצלמו. תדפיס כאמור ניתן יהיה למסור רק לעורך דין לצורך ייצוג אותו אדם בפני ערכאות משפטיות ו/או גופים מנהליים, אשר זכאים לקבל מידע פלילי לפי הוראות החוק.

מטרת השינוי היא למנוע את הפרקטיקה שבמסגרתה מעסיקים רבים דרשו ממועמדים לעבודה, באופן שעוקף את הוראות החוק הקיים, למסור לידיהם העתק מהמרשם הפלילי.

הקמתו של מרשם משטרתי

החוק מסדיר את קיומו של **מרשם משטרתי**, אשר יכלול, בין היתר, מידע על תיקים תלויים ועומדים שטרם הוגש בהם כתב אישום (מב"דים); מידע על תיקים שנסגרו; מידע על משפטים שהסתיימו בזיכוי ועוד. המשטרה תוכל למסור מידע על תיקים תלויים ועומדים לאותם הגופים שהיא רשאית למסור להם מידע מהמרשם הפלילי.

קיצור תקופות ההתיישנות והמחיקה

החוק מקצר את התקופות שבמהלכן יימסר מידע פלילי, וזאת במיוחד עבור מי שיש לו פרט רישום פלילי אחד בלבד והורשע בעבירה שלא הוטל בגינה עונש מאסר. הרשעתו של אדם כזה תימחק מהמרשם לאחר ארבע שנים (לעומת שבע שנים בחוק הקודם), וזאת במידה וההרשעה איננה בעבירת מין, אלימות או עבירה מכח פקודת הסמים המסוכנים. תקופת המחיקה, שתחילתה מתום תקופת ההתיישנות, קוצרה אף היא ועומדת על אותו מספר שנים כמו תקופת התיישנות. עם זאת, ישנם גופים דוגמת שירות הביטחון הכללי והיועץ המשפטי לממשלה, אשר ניתן למסור להם גם מידע על פרט רישום שהתיישן או נמחק, וישנן גם עבירות ספציפיות וחמורות שהחוק קובע כי לא תהיה התיישנות או מחיקה של פרט רישום פלילי בגינן.

ביחס ל**תאגידים**, נקבע כי שר המשפטים יהיה רשאי לקבוע הוראות מיוחדות לגבי תקופות התיישנות ומחיקת מידע פלילי אודותם. תקנות כאמור טרם תוקנו.

קביעת נהלים ואמות מידה לשקילת מידע פלילי

החוק קובע הוראות בעניין **שקילת מידע פלילי** – קווים מנחים שלאורם יש לשקול את המידע הפלילי שמקבלים גופים מסוימים. למשל, כאשר מתקבל בידי הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון מידע על נושאי משרה ומנהלי עסקים בתאגיד המבקשים רישיון מבטח או חברה מנהלת, עליו לשקול, בין היתר, את מהות העבירה וחומרתה, הזמן שחלף מביצוע העבירה והזיקה בין המידע הפלילי על אדם לבין הזכות אותה מבקש לקבל. זאת, לאור האינטרס הציבורי שבשלו נמסר המידע, החובות והאחריות הכרוכות בזכות ועוד.

אלו רק מקצת ההסדרים הכלולים בחוק החדש, שעוד עתיד לעורר דיונים רבים בעתיד בנוגע ליישומו. ההסדרים המקיפים שבחוק אינם רלוונטיים רק למי שקיים בעניינו מידע פלילי, אלא גם מצריכים **התאמות ושינויים מצד מעסיקים במשק ותאגידים אשר ייתכן ויידרשו לשנות את מנגנוני הבקרה והציות שלהן** בין היתר ביחס להתקשרות והעסקת צדדים שלישיים, והמשמעויות הכלולות לכך.

אנו במשרד גורניצקי מלווים חברות ויחידים באימוץ הנחיות החוק ובשאלות המתעוררות עקב יישומן בשלל היבטים: ייצוג במסגרת בקשות לחילופי מידע ומסירת מידע לרשויות בארץ ובחו"ל (לרבות במסגרת חיקורי דין ובקשות לעזרה משפטית); בקשות לקיצור או ביטול תקופת התיישנות או מחיקה של רישום פלילי בפני נשיא המדינה; ייעוץ וטיפול בהקשרי עילת סגירה של תיקים פליליים; וכן ליווי ארגונים ויחידים בהטמעת הוראות החוק הן למי שמבקשים לברר מידע פלילי והן למי שקיים מידע פלילי אודותם.

נשמח לעמוד לרשותכם בכל שאלה בנושא.

לירון קרס

עורכת דין בכירה

lironka@gornitzky.com

הילה שמעון

שותפה

hilas@gornitzky.com

גורניצקי